

Referat

PowerLabDK Styrekomitémøde nr. 29

Tirsdag d. 24. september 2019, kl. 14.30-17.00

DTU Risø Campus

4. oktober 2019

SW

Mødedeltagere

Jørgen S. Christensen	Dansk Energi
Rasmus S. Christensen	Bornholms Energi & Forsyning
Claus Møller	SIEMENS
Anders Jensen	NKT
Kristian Stubkjær	DTU Elektro
Jacob Østergaard	Center for EI og Energi
Frida Frost	PowerLabDK
Torben Glar Nielsen	Energinet
Charlotte Søndergren	HOFOR (afventer)
Stine Lykke Wagner	PowerLabDK

Afbud

Claus Madsen	ABB
Troels Stybe Sørensen	Ørsted
Lars D. Christoffersen	DTU Diplom

Dagsorden

1) Velkomst og godkendelse af dagsorden

Formanden bød velkommen til mødet og især til komitéens nyeste medlem Anders Jensen, som vil tage over for Michael Lyng fra NKT.

2) Godkendelse af referat

Referatet fra mødet hos Dansk Energi d. 26. marts 2019 blev godkendt uden kommentarer.

Frida opsummerede fra forrige møde vedr. fokus på nye investeringer og udvidelse af faciliteter, hvilket komitéen udtrykte interesse for og hvorfor nærværende møde er aftalt afholdt i SYSLAB på Risø Campus.

3) Meddelelser fra formand og ledelse

Jørgen orienterede omkring eventuel ny repræsentant for IBM i komitéen.

Jørgen kommenterer på den nylige fusion af SEAS-NVE og Radius og understreger, at der generelt er fokus på at konsolidere i branchen.

Komitéen havde en drøftelse vedr. den nye regering og deres ambitiøse klimamål. Der blev talt om et muligt teknologigab frem til 2030, hvilket giver en mulighed, som der skal handles på.

Jørgen orienterede om, at Dansk Energi og Dansk Industri er i gang med et større samarbejde om en analyse af det nævnte teknologigab. Der var en generel opmærksomhed på, at der ikke er et fælles billede af udgangspunktet for fx andel af VE i systemet.

4) Status på Digital Energy Lab

a. Første styregruppemøde i Digital Energy Lab projektet.

Frida gav en introduktion til baggrunden for Digital Energy Lab (DEL) og hvordan den nye facilitet har rødder i Green Labs DK ligesom resten af PowerLabDK har. Etableringen sker over 2,5 år og slutter medio 2021.

Hun fortalte, at 11 søgte puljen, hvor 2 projektforslag gik igennem, og Digital Energy Lab var det ene.

Eftersom projektet er en ansøgning om udvidelse af infrastruktur fra Green Labs DK puljen bliver det betragtet som en videreudbygning af PLDK-plattformen, hvorfor styrekomitéen også indgår som styregruppe for projektet i dets opbyggelsesfase.

Projektleder Jeanette Irene Nielsen fortalte komitéen om formålet med DEL, som bl.a. er at styrke DK's styrkeposition inden for forskning og udvikling af intelligente energisystemer. Der er fem andre partnere i projektet. Deres primære rolle er at levere data.

Jeanette gav en kort status på projektet, hvor hun fortalte, at de er i gang med at få aftaler på plads ift. integrering af data. Derudover har der været en markedsundersøgelse ift. valg af digital platform, hvilket er benchmarket på tværs af mange forskellige faktorer som fx kapacitet, databehandling mm. Ift. status fortalte Jeanette komitéen omkring mulige risici som projektet står overfor. Frida gennemgik forskellige scenarier der kan udspille sig ift. de nævnte risici. Specielt en enkelt arbejdsopgave (WP8), hvor brugen af DEL skal testes udgør en sandsynlig risici for ikke at kunne gennemføres.

Komitéen kommenterede generelt, at det er en god ide med et digitalt lag over PowerLabDK's fysiske infrastruktur, og at det ser ud til at være en uheldig situation med de nævnte risici. Der var generel en opbakning til at hjælpe med, hvis muligt til at få løst udfordringerne i WP8.

Komitéen råder projektlederen til at tale med EUDP omkring betingelserne for ansøgningen.

b. Uddelegering af mandat til at udgøre styregruppen for Digital Energy Lab.

Det besluttes at PowerLabDK Styrekomité's formand Jørgen S. Christensen vil have mandat til at agere på SK's vegne som styregruppe for DEL mellem komitémøder.

Der kommenteres i denne sammenhæng at både Jørgen og projektets partnere er velkomne til at tage fat i BEOF, HOFOR og Energinet vedr. samarbejde i DEL.

5) RISØ som test-laboratorium

a. UNILAB byggeprojekt

Frida orienterede om SYSLAB's nuværende elementer kontra den forventede udvikling gennem bl.a. UNILAB ansøgningen. Hun gennemgik status på byggeprojektet, hvor vi står overfor den problematik, at det samlede budget er blevet ændret og pt. endnu ikke ligger fast. Beslutningen om omdisponering af midler ligger i finansudvalget i Bygningsstyrelsen.

Det opsummeres, at sagen er blevet af politisk karakter og KRS fortæller, at han og DTU's direktør gerne ser PowerLabDKs Styrekomité presse på og vise ekstern interesse for udvidelsen. DTU's ledelse arbejder hårdt for at få omprioriteringen igennem.

Komitéen kommenterede, at det er fornuftigt med sammentænkningen af el og varme ift. styring i husene. Der blev givet udtryk for, at de udbyggede faciliteter vil indebære oceaner af muligheder. Dog interesseret i at vide, om der udelukkende tænkes i at bygge state-of-the-art eller fx også at bygge den type rør, som er gennemsnittet ude i landet?

Derudover blev der foreslået en anderledes visualisering af byggeprojektet, hvor fx sektorkoblingen fremstår tydeligere. Derudover gav komitéen udtryk for, at de gerne ville etableringen af det udvidede SYSLAB anlæg, så det kan operere med og eksperimentere med multienergi-systemer. Hvis der laves en præsentation af projektet med fokus på sektorkobling, vil medlemmerne, hvor det er muligt, gerne vise deres støtte til projektet.

b. Vision om RISØ som "grand-energy-test-zone"

Frida gennemgik komponenter og faciliteter på tværs af institutter på Risø Campus, som kan tænkes sammen til en stor hybrid-løsning med to forskellige spændingsniveauer (10kV og 400V).

Komitéen ser en fordel i samarbejde om eksperimentelle elementer på tværs af Risø, og dermed tænke bredere og sammen i stedet for institutopdelte siloer. Der bliver dog udtrykt en bekymring for muligheden i praksis, hvilket afledte en drøftelse af, hvordan sådan et samarbejde kunne fremlægges.

c. Case: EnergyLab Nordhavn (ELN)

Arbejdspakkeleder Magnus Klintstrøm gennemgik en case fra ELN, hvor han bl.a. fortalte, hvordan man kan bruge stenlager i radiatorer til at samle og lagre varme og dermed sikre delay på forsyningen i op til 48 timer.

Han fortalte også om tests i SYSLAB's flexhus omkring central styring og kombineret af el og fjernvarme. Testen er foregået med beboelse i huset. Testene foregik i SYSLAB, inden de blev implementeret i Nordhavn og er på den måde et eksempel på, hvordan SYSLAB kan bruges til at udvikle og innovere komponenter før implementering hos rigtige kunder.

Derudover fortalte Magnus, at PLDK er ved at opsamle al data fra forbruget i Nordhavn i en database kaldet EnergyDataDK til videreudvikling af bl.a. smart network services. Metadata som fx vejrdata og markedsdata fra "north pool" indgår ligeledes i dataplattformen.

Komitéen blev efterfølgende vist rundt på udvalgte faciliteter, hvor de bl.a. blev introduceret til både flexhuse og test af forskellige solpanel setups.

Komiteén fandt det interessant at se, at løsningerne er testet i SY-SLAB inden det bliver testet i Nordhavn – dog med den kommentar, at det burde tydeliggøres, hvilke dele af løsningen, der bliver testet hvor.

6) Sektorudviklingsprojektet, Intelligente Energisystemer

Frida gav en opfølgning fra sidst, hvor projektleder Mads var på besøg. En af de nyeste fremskridt i projektet er bl.a. udarbejdelse af en fleksibilitetsmodel, som beskriver hvordan det nye energisystem vil se ud inkl. sektorkobling mv.

Derudover gennemgik Frida også projektets foreløbige anbefalinger, som er fortrolige og derfor ikke nævnt specifikt i referatet.

Anbefalingerne afledte en drøftelse af perspektivet på biomasse som bæredygtig energiform samt en kommentar om vigtigheden af, at anbefalingerne ikke er holdningsbaseret, men tydeligt forskningsbaseret, med vægt på forskningsmæssig objektivitet.

Det blev ligeledes drøftet, hvordan anbefalingerne burde ses med globalt perspektiv og på den måde kan bidrage til en mere intelligent implementering og udvikling af bæredygtige og vedvarende energisystemer i andre lande såvel som Danmark.

7) Ny tilskudspulje til fremme af energieksportindsatsen

Frida fortalte om en samtale med medarbejdere fra Energistyrelsen vedr. den nye tilskudspulje samt konkret implementering af testzone, da de var på besøg i PLDK tidligere på måneden.

Et krav fra puljen er et offentligt-privat samarbejde. Der blev opfordret til at søge puljen enten DTU alene eller i samarbejde med andre aktører.

8) Orientering

a. Konsortierelateret arbejds møde ml. CEE og BEOF

CEE og BEOF har mødtes mhp at optimere samarbejdet og

kendskabet til hinanden inkl mulige synergier og forventningsafstemning mellem partnerne. Mht. testzone oplyste Rasmus, at Samsø og Bornholm mødes til drøftelse. Frida vil opsamle lead fra Energistyrelsen på udmøntning af testzoner.

b. **Synlighed.**

Frida fortalte bl.a. om EVenture og Girls' Day in Science. Samt om besøg af ambassadører, som gerne vil et fremtidigt samarbejde samt om den kommende afslutningsevent i EnergyLab Nordhavn, som komiteen er velkommen til at deltage i.

c. **Nye (og kendte) aktører på Living Labs området**

Frida gennemgik de andre aktører på markedet. Der var en drøftelse af de forskellige aktørers kapacitet og lokal politisk indflydelse.

d. **Lukket punkt.**

e. **Forsøg og test i PowerLabDK 2019**

Frida orienterede komitéen om en særdeles travl periode i PowerLabDK mht. test og brug af faciliteterne – især af studerende. Derudover er PowerLabDK også tæt involveret i den nye uddannelse Bæredygtigt Energidesign, som har haft et flot optag på dette semester med 30% andel kvindelige studerende.

f. **Ny melding om forskningsmilliard til grøn forskning på regeringens kommende finanslov.**

Der var en drøftelse af, om det reelt er en ny milliard, eller om den bliver taget delvist fra andre områder, eller hvordan det reelt kommer til at spille sig ud.

9) **Kommende mødedatoer**

Styrekomitéen blev inviteret til Siemens til møde nr. 31. Det blev nævnt, at det er en god idé at kombinere mødet med at se noget.

Møder for 2. halvår af 2020 og 1. halvår af 2021 vil blive foreslået til næste møde.

Styrekommitémøde	Nr. 30	03.12.2019	kl. 14.30-17.00	Sted: ABB
Styrekommitémøde	Nr. 31	24.03.2020	Kl. 14.30-17.00	Sted: Siemens

Konsortiemøde (Kun CEE, BEOF og Diplom)	Nr. 3	30.06.2020	Kl. 14.30-17.00	Sted: BEOF
---	-------	------------	-----------------	------------

10) Evt.

Intet under Evt.